

## **О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е**

### **НАЦРТА ЗАКОНА О НАЦИОНАЛНИМ ПАРКОВИМА**

#### **I УСТАВНИ ОСНОВ**

Уставни основ за доношење овог закона утврђен је чланом 97. тачка 9. Устава Републике Србије, („Службени гласник РС”, број 83/06), којим је прописано да Република Србија уређује и обезбеђује, између осталог, одрживи развој, заштиту и унапређење биљног и животињског света.

#### **II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА**

Један од основних разлога за доношење овог закона је стављање ван снаге Закона о националним парковима, („Службени гласник РС”, бр. 39/93, 44/93 – испр., 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05 – др. закон), осим одредаба чл. 6. и 7. и описа подручја националних паркова, ступањем на снагу Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, број 36/09, 88/10 и 91/10 - исправка), а до доношења посебног закона.

Такође, разлог за доношење овог закона јесте и потреба да се границе и режими заштите, развој и управљање, правила понашања, политике одрживог развоја, финансирање, улога и учешће становништва и јавности у функционисању националних паркова на одреде на прецизнији начин.

У то м смислу, о њм законом се постиже компетентније и успешније препознавање, идентификација, очување и одрживо коришћење природних ресурса, јачање друштвеног консензуса и ширење свести у вези јавног интереса заштите природе и ефикасније обезбеђивање интереса носилаца еколошки одговорног односно одрживог социо-економског развоја у националним парковима.

#### **III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА**

Нацрт закона састоји се од пет делова, и то: део који садржи основне одредбе, циљеве закона, део који се односи на вредности и површину, границе и режиме заштите, део који се односи на управљање и одрживо коришћење националног парка, део који регулише надзор над применом одредаба закона, казнене одредбе и прелазне и завршне одредбе.

##### **1. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ**

Чланом 1. утврђује се предмет закона. Такође прописано је и да се на управљање, коришћење, чување и презентацију националних паркова,

примењују одредбе прописа о заштити природе, ако овим законом није друкчије одређено.

## **2. ЦИЉЕВИ ЗАКОНА**

Чланом 2. Нацрта закона утврђују се основни циљеви закона.

## **3. ВРЕДНОСТИ И ПОВРШИНА, ГРАНИЦЕ И РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ**

Чл. 3. - 7. Нацрта закона утврђују се вредности сваког Националног парка појединачно, као и површина у односу на територијално-административну поделу.

Чл. 8. и 9. Нацрта закона утврђују се границе Националних паркова, као и начин њиховог приказивања.

Чл. 10. – 14. Нацрта закона утврђују се режими заштите I, II и III степена. и мере заштите које обухватају спречавање радова и активности које могу нарушити основна обележја и друга својства Националног парка..

## **4. УПРАВЉАЊЕ И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ ПАРКА**

Чланом 15. Нацрта закона прописано је да су управљање Националним парком и делатност управљача послови од општег интереса. Истим чланом, утврђује се систем управљања Националним парковима. Националним парком „Фрушка гора” управља Јавно предузеће „Национални парк Фрушка гора”, Националним парком „Ђердап” управља Јавно предузеће „Национални парк Ђердап”, Националним парком „Тара” управља Јавно предузеће „Национални парк Тара”, Националним парком „Копачица” управља Јавно предузеће „Национални парк Копачица” и Националним парком „Шар планина” управља Јавно предузеће „Национални парк Шар планина” (у даљем тексту: Управљач). Наведена јавна предузећа су и до сада управљала Националним парковима. Прописано је и да права оснивача врши Влада.

Чланом 16 . Нацрта закона, утврђује се систем заштите и развоја Националног парка, која се спроводи на основу Плана управљања националним парком, који доноси управљач за период од десет година, чији је садржај и начин доношења прецизније утврђен Законом о заштити природе, као и другим актима утврђеним на основу закона којим се уређује заштита природе.

План управљања остварује се годишњим програмом управљања националним парком, који садржи активности с динамиком извршавања послова и висином потребних средстава за следећу годину, као и финансијски план у складу са прописима којима се уређује област финансија и финансијског пословања управљача као правног субјекта. На Програм управљања националним парком сагласност даје Министарство.

Чланом 17. Нацрта закона прописује се обавеза Управљачу да у циљу спровођења режима заштите, односно унутрашњег реда и чувања националног парка донесе правилник о унутрашњем реду и чуварској служби, на који сагласност даје Министарство. Овим чланом је дефинисана и обавеза чувара заштићеног подручја да носи значку.

Чланом 18. Нацрта прописано је да чувар заштићеног подручја обавља послове у складу са прописима којима се уређује заштита природе и да је у

обавези да у току обављања послова чувара носи значку. Изглед значке чувара заштићеног подручја и услове за њено коришћење прописује Министарство.

Такође прописана је обавеза Управљача да чуварску службу, формира тј. организује посебно од служби чувања које се у Националном парку организују у складу са посебним законима (нпр. рибочуварска служба, служба чувара шума и/или ловочувара).

Чланом 19. Нацрта закона прописано је да напуштени и/или дотрајали објекти на подручју Националног парка, а који су у власништву правног лица, предузетника или физичког лица, подлежу наплати накнаде за заузеће простора у Националном парку.

Чланом 20. Нацрта закона, предвиђа се да Управљач у обављању послова заштите и развоја Националног парка: спроводи режиме заштите у Националном парку и доноси План управљања; газдује шумама у државној својини и управља шумама у Националном парку; обавља послове заштите, гајења, унапређивања и коришћења ловне и риболовне фауне; управља грађевинским земљиштем у државној својини, које му је пренето на коришћење; даје у закуп земљиште и објекте којима управља, уз сагласност Владе; организује и учествује у научним истраживањима у области заштите и развоја Националног парка; даје сагласност за обављање научних истраживања, извођења истражних радова, снимање филмова, постављање привремених објеката на површинама у Националном парку и друга одобрења утврђена законом по претходно прибављеном мишљењу Министарства и надлежног завода за заштиту природе; обавља послове презентације и популаризације Националног парка; обавља послове пројектовања, изградње и одржавања објеката који су у функцији заштите, унапређивања, презентације природних и културних добара Националног парка; сарађује са локалном заједницом, месним организацијама, удружењима грађана и становништвом у свим програмским и инвестиционим активностима на подручју Националног парка, даје сагласности и мишљења и координира активностима које се спроводе подстицајним средствима на основу овог Закона; спроводи едукацију и даје саветодавна мишљења локалном становништву у погледу развојних активности и очувања традиционалних делатности, културне баштине и народног стваралаштва; прати и анализира стање флоре и фауне и других вредности Националног парка, води потребне евиденције и у сарадњи са надлежним заводом за заштиту природе предузима одговарајуће мере и активности; сарађује са међународним организацијама исте или сличне делатности и спроводи међународне пројекте на подручју Националног парка; организује, координира и планира све врсте посета и обилазака Националног парка преко своје чуварске службе или едуковане водичке службе других организација; омогућава доступност информација од значаја за јавност; обавља и друге активности у складу са законом и статутом ако ти послови не ометају обављање делатности из горе наведених тачака.

Чланом 21. Нацрта закона прописано је да у случају да се прекомерним или неадекватним коришћењем, може угрозити или нанети већа штета Националном парку и природним процесима у њему, Управљач може ограничити или променити режим саобраћаја на јавним путевима и другим саобраћајницама или наложити друге мере из Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби.

Чланом 22. Нацрта закона утврђено је да је Управљач дужан да, достави Министарству и заводу, Извештај о стању природних вредности и радом створених вредности до 31. марта текуће године за претходну годину, који садржи: послове и задатке које у функцији заштите и развоја Управљач обавља у складу са дугорочним планским основама, Просторним планом подручја посебне намене Националног парка, Планом детаљне регулације за територију Националног парка, Планом и Програмом управљања; преглед радова и активности на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и радом створених вредности; преглед радова и активности који представљају фактор угрожавања и оштећења Националног парка; преглед научноистраживачких, образовних и културних активности; преглед активности на промоцији вредности Националног парка, као и активности на успостављању сарадње са локалним становништвом и другим корисницима на подручју Националног парка; преглед активности и делатности, које су у супротности са актом о заштити и представљају фактор угрожавања и девастације Националног парка, извршене у сарадњи са републичком инспекцијом и органима безбедности; преглед непокретности са подацима који су од значаја за управљање Националним парком; евиденцију о стању биљних и животињских врста, као и других вредности Националног парка; евиденцију о кретању и активностима посетилаца и других корисника Националног парка; податке о наплати и коришћењу накнада у складу са актом о накнадама. Извештај из става 1. овог члана, Министарство подноси Влади.

Чланом 23. Нацрта закона је прописано да се за подручје Националног парка доноси се просторни план подручја посебне намене са режимима заштите I, II и III степена, утврђеним овим законом. Урбанистички планови за подручје Националног парка доносе се по претходно прибављеној сагласности Министарства.

До доношења урбанистичких планова из става 2. овог члана, услови за уређење појединачних локација утврђују се по прибављеној сагласности Министарства. Орган надлежан за издавање грађевинске дозволе за изградњу објекта у националном парку доставља један примерак дозволе Управљачу.

Чланом 24. Нацрта закона је прописано да се заштита и унапређивање флоре, фауне (посебно ловне и риболовне) и вегетације, шума и вода, планирање коришћења и коришћење природних ресурса и простора, уређивање грађевинског и пољопривредног земљишта у Националном парку, спроводи према посебним плановима, програмима, основама и пројектима, у складу са овим и другим посебним законима, као и Планом управљања. Такође, предвиђено је да на акта из става 1. овог члана за подручје Националног парка сагласност даје Министарство.

Чланом 25. прописано је да Управљач може поверити поједине послове, којима се користе ресурси Националног парка, као што су послови из области шумарства, лова и други, по добијању сагласности Министарства, специјализованим организацијама, правним и физичким лицима, у складу са законом.

Чланом 26. Нацрта предвиђено је оснивање Стручног савета Националног парка (у даљем тексту: Стручни савет) као стручно и консултативно тело које прати и анализира програме и пројекте из области заштите природе и одрживог коришћења природних ресурса, а нарочито: План управљања Националним парком; Програм управљања Националним парком; Програме и пројекте којима се

спроводе мере и активности заштите и развоја Националног парка; и разматра друге активности управљача које се односе на послове заштите и развоја Националног парка. Нацртом је предвиђено и да Стручни савет има пет чланова, од којих је један председник а да су чланови савета лица која својим научним и стручним радом прате и анализирају област заштите природе и одрживог коришћења природних ресурса, а један члан је представник Управљача. Председника и чланове Стручног савета који се бирају на период од четири године. именује Министарство. Такође, Министарство даје сагласност на висину накнаде коју утврђује Управљач и коју он исплаћује члановима Стручног савета Националног парка за ангажовање у Стручном савету.

Чланом 27. Нацрта је у циљу обезбеђивања интереса локалног становништва и корисника Националног парка предвиђено да Управљач оснује Савет корисника Националног парка ког чине представници локалних самоуправа, организација и удружења чија се активност одвија на подручју Националног парка или у заштитној зони, с тим да се у рад Савета корисника могу укључивати и други чланови носиоци права коришћења и експерти са саветодавним гласом. Улога Савета корисника Националног парка је да доноси препоруке о локално значајним стварима у оквиру законом прописаних мера који се тичу Националног парка и да их упућују Управљачу или Савету Националног парка. Савет корисника Управљач Националног парка, сазива најмање једном годишње.

Корисник Националног парка дужан је да поштује мере које налаже Управљач, а у циљу извршавања законом поверених послова.

Чланом 28. Нацрта је предвиђена активна улога локална самоуправа, локално становништво, удружења грађана и друга заинтересована лица у поступку доношења Плана и Програма управљања. Такође предвиђено је да се у складу са Планом управљања, одговарајућим актима Владе, могу се установити разни видови подстицајних мера, субвенција и других погодности за локално становништво и локалну самоуправу на чијој територији се успоставља подручје од националног значаја у циљу развоја оних делатности које погодују очувању националног парка. Предвиђено је да и врсте подстицајних мера и субвенција, критеријуме за дефинисање подстицајних мера и субвенција и поступак реализације погодности и субвенција, за локалну самоуправу и становништво на подручју Националног парка, прописује Влада.

Чланом 29 . Нацрта закона прописано је да надзор над применом одредаба овог закона као и надзор над радом Управљача врши Министарство. Истим чланом прописано је да инспекцијски надзор врши Министарство, преко инспектора надлежних за послове заштите животне средине. Одредбе о инспекцијском надзору, правима, дужностима и овлашћењима инспектора садржане у закону којим се уређује заштита природе, сходно се примењују у вршењу надзора у Националном парку.

Чланом 30. Закона су утврђени нови прекршаји за правна и физичка лица која не регулише Закон о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка).

Чланом 31. прописано је да се казнене одредбе, које се односе на заштићена подручја садржане у закону којим се уређује заштита природе, сходно примењују на овај Закон.

У прелазним и завршним одредбама, у члану 32. Нацрта закона предвиђено је да Управљачи – Јавна предузећа „Национални парк Фрушка гора”, „Национални парк Ђердап”, „Национални парк Тара”, „Национални парк Кopaоник” и „Национални парк Шар планина” која су основана Законом о националним парковима, настављају да раде у складу са овим законом и Одлукама о усклађивању пословања Јавних предузећа са Законом о јавним предузећима, а чланом 33. да су Управљачи дужни да ускладе управљање Националним парком са одредбама овог закона, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог Закона.

Чл. 34. и 35. Нацрта закона прописано је да даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе Закона о националним парковима („Службени гласник РС”, бр. 36/93, 44/93 – испр., 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05 – др. закон), чл. 6. и 7. и опис подручја националних паркова, као и да Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

### **III. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА**

За спровођење овог Закона нису потребна додатна финансијска средства из буџета Републике Србије. С обзиром да се средства редовно обезбеђују сваке године на позицији/апропријацији 451 министарства надлежног за послове заштите животне средине, у оквиру субвенција за заштићена природна добра од националног интереса чији се укупни износ утврђује законом о буџету Републике Србије.

Висина средстава за сваки Национални парк, одређује се на основу програма управљања и програма пословања, на који сагласност даје Влада, сходно акту Владе којим се врши распоред претходно споменутих средстава субвенција. Главни приходи за подмиривање трошкова управљања Националног парка су из делатности јавног предузећа и од накнада за коришћење националног парка.